

Yttrande över remiss från Länsstyrelsen i Kalmars län gällande förslag om nytt naturreservat Ölands norra rev i Borgholms kommun

Sammanfattning

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) anser att det föreslagna naturreservatet Ölands norra rev är en viktig åtgärd för att skydda Östersjöns ekosystem. Området är synnerligen viktigt som födosöksområde för sjöfågel från Karlsöarna, där majoriteten av Östersjöns sillgrisslor (80%) och tordmular (40%) häckar. Området är även utpekad som viktigt för östersjötumlare. För dessa arter, liksom för flera av de övriga fågelarter som omnämns bland bevarandevärdena, kan ett pelagiskt trålfiske hota födoresurser, medan ett nätfiske kan utgöra en betydande bifångstrisk. För att minska risken för negativ påverkan på sjöfågel och tumlare föreslår SLU att förbudet mot pelagiskt trålfiske i området görs permanent (nuvarande utflyttning av trålgränsen är tidsbegränsad) och att även ett förbud mot nätfiske införs i området.

SLU noterar även att tillståndskravet gällande ”undersökningar, inventeringar eller vetenskaplig forskning” kan påverka den datainsamling som Sverige är ålagd att göra inom ramarna för den gemensamma fiskeripolitiken, och föreslår att länsstyrelsen ser över hur föreskrifter och/eller rutiner kan utformas för att inte försvåra denna datainsamling.

Generella synpunkter

Det föreslagna reservatsområdet är ett viktigt för födosöksområde för fiskätande havsfåglar som häckar på Karlsöarna. Av hela Östersjöns populationer häckar 80% av sillgrisslorna och 40% av tordmularna på Stora Karlsö (Olsson & Hentati Sundberg 2017). Tidigare studier pekar på vikten av att tillräckliga födoresurser i närheten av kolonin för lyckad häckning för sillgrisslor och tordmular på Stora

Karlsö (Hentati-Sundberg et al. 2021). Att födoresurserna för dessa populationer skyddas är därför mycket viktigt.

Området Ölands norra grund, Knolls grund, och Ölands ostkust är nyckelområden för alkfåglarna samt silltrut från Karlsöarna (Isaksson et al 2016, 2019, Evans et al. 2013, Olsson & Hentati Sundberg 2022) och det är mycket angeläget att dessa områden får adekvat skydd för att säkerställa ett långsiktigt bevarande.

För Karlsöarnas alkfåglar bedöms den största risken idag vara ett för högt uttag av pelagisk fisk (framför allt skarpsill och strömming). Utöver detta kan troligtvis flera av de utpekade bevarandevärdena i reservatet påverkas negativt av ett pelagiskt trålfiske, inklusive ”rekryteringsområde för strömming”, ”kärnområde för tumlare”, ”övervintringsområde för alfågel, smålom, storlom, småskrake och salskrake” samt ”vårastplats för ejder”. Detsamma gäller bevarandemålet ”Reservatet ska fungera som rast- och födosöksområde för sjöfågel”. Sjöfågel och tumlare kan utsättas för en direkt negativ påverkan genom ökad risk för bifångst (ICES 2020), och det är även möjligt att ett hårt fiske kan leda till minskad födotillgång för fiskätande arter (Hentati-Sundberg et al. 2021). Det föreslagna reservatet faller helt inom det område där trålgränsen nu har flyttats ut på prov, vilket ger ett gott skydd så länge försöket pågår. Ett fortsatt förbud för pelagiskt trålfiske inom reservatet är önskvärt även efter försöksperiodens slut för att lokalt stärka strömmings- och skarpsillsbeståndet. Det kan i sin tur stärka det lokala ekosystemets motståndskraft mot förändringar och säkra en god födotillgång för fiskätande fågel och tumlare.

Bifångstrisken är betydligt högre i nätfiske än i trålfisket för tumlare. Till exempel bidrog nätfisket till 68% av all rapporterad bifångst av marina däggdjur inom Nordostatlantens ekoregion under 2021, medan bottentrålning stod för 7% och pelagisk trålning stod för 5% (ICES 2022). Liknande siffror visades för bifångst av sjöfågel, där nätfisket bidrog till 89% och bottentrålning stod 4% (ICES 2022). Då det föreslagna naturreservatsområdet har pekats ut som ett område med risk för bifångst av tumlare (ICES 2020; Glemarec et al. 2021), samt att tumlare är ett preciserat bevarandevärde i naturreservatet vore det därför önskvärt med ett förbud även mot nätfiske i området.

Specifika synpunkter

Ett av de utpekade bevarandemålen är att ”Reservatet ska fungera som rast-och födosöksområde för sjöfågel. Dock saknas information bland de bevarandevärden som beskrivs om att området också fungerar som födosöksområde. Det skulle därför vara rimligt att även ange ”fodosöksområde för sjöfågel” (ev. ”under häckningssäsong” eller ”för alkor”) som ytterligare ett bevarandevärde för naturreservatet.

SLU noterar att det kommer att krävas tillstånd från länsstyrelsen för att ”genomföra undersökningar, inventeringar eller vetenskaplig forskning.” SLU

utför årligen återkommande fiskundersökningar i området, främst med hydroakustik, som en del av datainsamlingen för beståndsskattningar inom ramarna för EU:s gemensamma fiskeripolitik. SLU har en generell dispens från Havs- och vattenmyndigheten för dessa undersökningar i de fall där de inte följer gällande fiskerilagstiftning. Om kravet på tillstånd för undersökningar och forskning kvarstår – något som är mycket ovanligt i utsjöområden - skulle det kräva hantering av ett flertal ansökningar årligen från SLU. För att minska den administrativa bördan och risken att undersökningar sker utan tillstånd kan det vara värt att se över hur föreskrifter och/eller rutiner kan utformas för att inte försvåra denna återkommande datainsamling.

Referenser

- EVANS, T.J., KADIN, M., OLSSON, O. & ÅKESSON, S. 2013. Foraging behaviour of common murrelets in the Baltic Sea, recorded by simultaneous attachment of GPS and time-depth recorder devices. *Marine Ecology Progress Series* 475: 277–289. doi:10.3354/meps10125
- Glemarec, G., Königson, S., & Kindt-Larsen, L. (2021). Bycatch in Baltic Sea commercial fisheries: High-risk areas and evaluation of measures to reduce bycatch. HELCOM.
- Hentati-Sundberg J, Olin AB, Evans TJ, Isaksson N, Berglund P-A, Olsson O (2021). A mechanistic framework to inform the spatial management of conflicting fisheries and top predators. *J Appl Ecol.* 2021; 58: 125–134. <https://doi.org/10.1111/1365-2664.13759>
- ICES. 2020. Workshop on fisheries Emergency Measures to minimize ByCatch of short-beaked common dolphins in the Bay of Biscay and harbour porpoise in the Baltic Sea (WKEMBYC). ICES Scientific Reports. 2:43. 295 pp. <https://doi.org/10.17895/ices.pub.7472>
- ICES. 2022. Bycatch of protected, endangered, and/or threatened species of marine mammals, seabirds and marine turtles, and selected fish species of bycatch relevance. ICES Advice: Recurrent Advice. Report. <https://doi.org/10.17895/ices.advice.21695375.v1>
- ISAKSSON, N., EVANS, T.J., OLSSON, O. & ÅKESSON, S. 2019. Foraging behaviour of Razorbills *Alca torda* during chick-rearing at the largest colony in the Baltic Sea. *Bird Study* 66: 11–21. doi:10.1080/00063657.2018.1563044
- ISAKSSON, N., EVANS, T.J., SHAMOUN-BARANES, J. & ÅKESSON, S. 2016. Land or sea? Foraging area choice during breeding by an omnivorous gull. *Movement Ecology* 4: 11. doi:10.1186/s40462-016-0078-5

- OLSSON, O. & HENTATI-SUNDBERG, J. 2017. Population trends and status of four seabird species (*Uria aalge*, *Alca torda*, *Larus fuscus*, *Larus argentatus*) at Stora Karlsö in the Baltic Sea. *Ornis Svecica* 27: 64–93.
doi:<https://doi.org/10.34080/os.v27.19558>
- OLSSON, O. & HENTATI-SUNDBERG, J. 2022. Viktiga havsområden för sjöfåglar som häckar på Karlsöarna. Rapport till Länsstyrelsen i Gotlands län. 48 pp.

Beslut om detta yttrande har på rektors uppdrag fattats av dekan Noël Holmgren efter föredragning av koordinator Linda Ferngren. Innehållet har utarbetats av universitetslektor Jonas Hentati Sundberg, forskare Agnes Olin, forskare Ulf Bergström och miljöanalytiker Johanna Bergman samtliga vid institutionen för akvatiska resurser.

Noél Holmgren

Linda Ferngren